

Stockholm den 7 juli 2020

Öppet brev till

sr Lena Hallengren

sr Ardalan Shekarabi

Olivia Wigzell, generaldirektör Socialstyrelsen

Johan Carlson, generaldirektör Folkhälsomyndigheten

Hej,

Varför försvann plötsligt Socialstyrelsens analys av smittrisen mellan närstående och personer i riskgrupp och vad hände med rekommendationen om att närstående borde avstå att förvärvsarbeta om det inte kunde ske utan risk för smitta? På vilka grunder har besluten om smittskyddspenning och smittbärandepening tagits?

Dessa frågor ställde flera av oss i en debattartikel i [altinget.se](https://www.altinget.se)¹ i förra veckan. Våra frågor har hittills inte besvarats med annat än tystnad, vilket vi tycker är anmärkningsvärt.

De flesta av oss 25 ordföranden och verksamhetschefer som valt att underteckna detta brev företräder organisationer vars medlemmar riskerar att bli mycket allvarligt sjuka i covid-19. Ett stort antal av våra medlemsgrupper har sedan utbrottet startade i Sverige i början av mars, agerat för att skydda sig själva och även deras närstående har agerat för att skydda sina nära från smitta och sjukdom.

När Socialstyrelsens den 17 mars rapporterade sin analys av vilka diagnosgrupper som bedömdes utgöra en risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomstillstånd vid covid-19 informerade vi våra medlemmar utifrån detta. Detsamma gällde råden att stanna hemma

¹ <https://www.altinget.se/vard/artikel/debatt-vi-fortjanar-svar-viktiga-upplysningar-har-tagits-bort>

från arbetet om man tillhör en riskgrupp, men även om man delar hushållsgemenskap med någon i riskgrupp, om arbetet inte kan utföras smittsäkert.

Det blev alltså tidigt klart att skyddandet av riskgrupper är helt centralt i pandemibekämpningen, därtill hör att riskpersoners närmaste anhöriga inte får riskera att ta hem viruset.

Socialstyrelsen klargjorde att rapporten kunde komma att uppdateras, med hänvisning till nya bedömningar, vilket föranledde täta besök på myndighetens hemsida. Uppdateringarna, den 21 mars och den 2 juni har motiverats och kommenterats. De har bland annat handlat om fler eller utvidgning av definierade riskgrupper. Ingen kommentar har givits gällande nya bedömningar kring huruvida närstående skulle avstå från sitt arbete eller inte, varför denna information tolkats som fortsatt relevant och gällande.

Den 21 april kom Folkhälsomyndigheten med ett internt uttalande till regeringen där det uttrycktes att "anhöriga utan symtom inte behöver stanna hemma" Ett anmärkningsvärt uttalande som heller inte går att spåra i några dokument.

När det den 1 april infördes besöksförbud på landets äldreboenden, föreföll Socialstyrelsens bedömning av hur närstående bör förhålla sig än mer relevant.

De flesta personer i riskgrupp och deras närstående har också i enlighet med Socialstyrelsens bedömning, arbetat hemma om det varit möjligt, eller helt enkelt stannat hemma från arbetet under våren, många sedan de första fallen av corona konstaterades i Sverige. Detta för att skydda sig själva, sina närstående och minska risken för ökad smittspridning, belastning på den redan hårt ansträngda sjukvården och fler döda. Priset har varit och är högt.

I Funktionsrätt Sveriges pinfärsk coronakät² som genomförts av Novus framgår att hela 34 procent av personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom eller deras närstående och som förvärvsarbetar, har stannat hemma från arbetet för att skydda sig själv eller sina anhöriga, under våren. Hela 7 procent av dessa har inte fått någon ersättning av sin arbetsgivare under samma

² Totalt genomfördes 1122 webbintervjuer i Novus slumpmässigt rekryterade Sverige panelen under perioden 23 - 29 juli 2020.

period, 3 procent har förlorat sitt arbete. Bland personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom eller deras närstående och vars privatekonomi påverkats negativt på grund av coronapandemin uppger hälften att de klarat sin privatekonomi genom att leva på sina besparingar, och en av tio varit tvungna att ta lån för att klara sin ekonomi.

Beskedet till personer i riskgrupp, som varit utan inkomst i flera månader, blev efter det mycket sena beslutet om smittskyddspenning, att någon ersättning inte kommer att betalas ut förrän i höst. Det är anmärkningsvärt att dröja så länge med utbetalningen av denna ersättning då regeringen känner till att så många är i ett akut behov av den. Detta är illa nog, men smittbärrpenningen för vissa närstående är så ogenomtänkt att den inte kommer att få någon effekt i skyddandet av riskgrupper. Det finns inget samband mellan att vara i riskgrupp och ha personlig assistans och många personer har dessutom efter de senaste årens åtstramningar förlorat sin personliga assistans eller fått avslag på ansökan. Den lilla grupp som omfattas av smittbärrpenningen är försumbar i sammanhanget.

En märklig och på gränsen till stötande prioritering från regeringen som tidigt under pandemin ovillkorat delade ut stora stödsummor till näringslivet.

Hur kommer det sig att beskeden till personer i riskgrupper och deras närstående låtit vänta på sig så många månader? Det handlar ju om människor som inte har något val, utan som måste förhålla sig till smittrisen, även om det innebär att deras privatekonomi trasas sönder.

När nu sommaren visar sig från sin allra vackraste sida och en stor del av befolkningen betar sig som om faran är över, sitter våra medlemmar i riskgrupp och deras närstående fortfarande isolerade i sina hem. I takt med att resten av samhället öppnar upp och övergår till normalläge, ökar oron för smittan hos många av våra medlemmar. Inte konstigt i ljuset av Folkhälsomyndighetens och omvärldens signaler om risken för en andra våg och nya utbrott.

Följande frågor kräver svar

- Vi vill veta vad som hände med Socialstyrelsens analys och rekommendation kring närstående, som under våren utgjort en vägledning för oss och för personer i riskgrupp och deras närstående, om hur de bör agera för att skydda sig själva och sina nära för allvarlig sjukdom. Om myndigheternas analys

och slutsatser inte längre är giltiga är det anmärkningsvärt att det inte har kommenterats eller offentliggjorts. **Varför togs informationen bort från Socialstyrelsens rapport?**

- Vi försöker förstå vad som föranledde Folkhälsomyndighetens bedömning "att närstående bara behöver vara hemma om de har symtom". Detta gäller ju alla människor. Och hur förhåller sig detta uttalande kring närstående till personer i riskgrupp, med besöksförbudet från och med den 1 april på landets äldreboenden. **Vad är egentligen Folkhälsomyndighetens ståndpunkt i frågan och vad ligger till grund för myndighetens bedömning?**
- Och till sist. Vi konstaterar att man i arbetet med ersättningarna varken låtit sig vägledas av Socialstyrelsens riskanalys eller av syftet att garantera en försörjning för de som riskerar att bli allvarligt sjuka vid covid-19. Inte heller har man låtit sig vägledas av Folkhälsomyndighetens uttalande. **På vilka grunder togs regeringens förslag till smittskyddspenning och smittbärrpenning fram och på vilka grunder togs sedan beslutet? Hur kom regeringen fram till den avgränsning man gjort gällande vilka närstående som ska omfattas av smittbärrpenningen?**

Det är allas angelägenhet att hela befolkningen mår bra, det är grunden för vårt samhällsbygge. Att skydda alla personer som riskerar allvarlig sjukdomsutveckling vid covid-19 är därför en samhällsangelägenhet. Det minsta vi kan begära är att viktig information och rekommendationer från våra myndigheter är samstämmiga och att vi kan förstå logiken bakom regeringens beslut som har en direkt inverkan på smittspridning, belastningen på sjukvården och fortsatt antal dödsfall. Vi förväntar oss att Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och regeringen skyndsamt hanterar våra frågor och ger oss svar.

Med vänliga hälsningar

Elisabeth Wallenius, ordförande Funktionsrätt Sverige

Lise Lidbeck, förbundsordförande Neuro

Inger Ros, förbundsordförande Riksförbundet Hjärt-Lung

Lise-lott Eriksson, ordförande Blodcancerförbundet

Maria Lundqvist-Brömster, förbundsordförande Hjärnskadeförbundet

Hjärnkraft

Marina Carlsson, förbundsordförande Personskadeförbundet RTP
Owe Persson, förbundsordförande Mun- och Halscancerförbundet
Veronica M Hallberg, ordförande Svenska Downföreningen
Harald Strand, ordförande FUB
Maria Monfors, ordförande Primär immunbristorganisationen, PIO
Kjell Holm, verksamhetschef STROKE-Riksförbundet
Margareta Röstlund, förbundsordförande Mag- och Tarmförbundet
Lotta Håkansson, förbundsordförande Reumatikerförbundet
Berndt Ohlin, förbundsordförande Svenska Epilepsiförbundet,
Christina Franzén, ordförande Hiv-Sverige
Bo Karlsson, förbundsordförande ILCO
Eleonor Högström, förbundsordförande Parkinsonförbundet
Ann-Marie Lidmark, ordförande Tandskadeförbundet
Veronika Lyckow, verksamhetschef RG Aktiv Rehabilitering
Margaretha Herthelius, ordförande Schizofreniförbundet
Bengt-Erik Johansson, förbundsordförande Dyslexiförbundet
Barbro Hejdenberg Ronsten, förbundsordförande RSMH
Thomas Magnusson, förbundsordförande Diabetesorganisationen i
Sverige.
Peter Carstedt, grundare Mer Organdonation (MOD)
Penilla Gunther, ordförande Viking Riksföreningen för Hjärt- och
Lungtransplanterade

